

Ten behoeve van: Rondetafelgesprek Vaste Commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Onderwerp: rondetafelgesprek 10 jaar VN-verdrag Handicap

Datum: 15 juni 2026

Ingezonden door: April Ranshuijsen (ervaringsdeskundige, adviseur VN-verdrag Handicap)

Geachte leden van de commissie. Wat goed dat u deze rondetafelgesprekken organiseert. Juist ook met mensen die ervaringsdeskundig zijn en vanuit de praktijk kunnen spreken. Dank voor de uitnodiging.

U heeft mij uitgenodigd als ervaringsdeskundige en om mijn ervaring vanuit mijn werk te delen. Ik ben als ervaringsdeskundige al betrokken bij het VN-verdrag Handicap nog voordat Nederland deze ratificeerde. Vervolgens ben ik eerst als inspiratiespreker op dit onderwerp actief geweest, heb ik 12 jaar als gemeenteraadslid dit onderwerp continu op politieke agenda's gezet en vervul ik nu alweer bijna 7 jaar de rol van adviseur waarbij ik met name gemeenten en overheidsorganisaties adviseer en ondersteun bij Inclusie Agenda's en inclusief werkgeverschap. Vanuit al deze ervaring en expertise geef ik u graag een reflectie op 10-jaar VN-verdrag Handicap. Ik heb ervoor gekozen u mee te nemen in wat ik bijna dagelijks tegenkom met betrekking tot het VN-verdrag in lokaal beleid en richt mij daarbij vooral op de knelpunten en kansen.

Grote verschillen tussen gemeenten

Eén van de eerste mooie stappen die volgden na de ratificatie was dat zowel de Rijksoverheid zelf als gemeenten een plan moesten maken. Een plan samen met inwoners met een beperking, samen met ervaringsdeskundigen. Gelukkig gingen een aantal gemeenten voortvarend aan de slag en betrokken daar ook, zoals de bedoeling was, de mensen bij om wie het gaat. Zij maakten een degelijk en ambitieuze meerjarenagenda en een concreet actieplan. Dit werd onderdeel van de beleidscyclus met duidelijke momenten van evaluatie en monitoring. Echter een groot deel van de gemeenten is pas in de afgelopen paar jaar begonnen met het maken van een plan. En op dit moment van schrijven, na 10 jaar ratificatie, zijn er nog steeds ongeveer 130 gemeenten die geen plan hebben of daar nog mee bezig zijn (zie de kaart op vng.nl/iedereen-doet-mee).

Ook zijn er grote verschillen tussen de Lokale Inclusie Agenda's (LIA's) van gemeenten. Van zeer minimaal (behoud van wat is en minimaal wettelijke verplichtingen) tot echt gericht op verbetering in de geest van het VN-verdrag Handicap. Als ik met gemeenten spreek die nauwelijks bezig zijn met het VN-verdrag blijkt het lang niet altijd onwil, maar vooral gebrek aan duurzame capaciteit, kennis en bestuurlijke prioriteit. Dit komt overeen met wat ik teruglees in de jaarlijkse flitspeilingen uitgevoerd door Movisie.

Het gevolg van deze grote verschillen is dat in veel gemeenten niets of nauwelijks verandering merkbaar is in het dagelijks leven van mensen. Die frustraties hoor ik vaak. Denk daarbij aan ontoegankelijkheid van stoepen, pleinen, winkels, horeca, sport en recreatieve activiteiten. Ook zelf in mijn privé leven herken ik dit. Bijvoorbeeld elke keer moeten uitzoeken en bellen hoe het staat met de toegankelijkheid van de locatie en toiletvoorziening, de activiteit zelf, het natuurgebied of het openbaar vervoer.

Met een mooi plan ben je er nog niet, dan begint het pas

Een inclusie agenda is een overkoepelende paraplu, zo leg ik het altijd uit. Onder die paraplu hangen allemaal onderdelen die je binnen een gemeente kan onderverdelen in thema's zoals vervoer en verplaatsen, wonen en thuis, vrije tijd, werk en inkomen, toegankelijke informatie, openbare ruimte en gebouwen, et cetera. Dat betekent dat de agenda en het VN-verdrag niet alleen iets is van het sociaal domein, zoals vaak wordt gedacht, maar van iedereen. Het betekent ook dat het een doorlopend proces is wat (zeker de eerste jaren) blijvende capaciteit vraagt. Het gaat om anders denken en doen. Dat vraagt werken aan bewustwording, begrijpen waar het echt om gaat, elkaar scherp houden,

toetsen, bijsturen, verantwoording afleggen en het onderdeel maken van de werkwijze in de gehele gemeentelijke organisatie.

In de praktijk zie ik vaak iets anders: het maken van de inclusie agenda wordt toegewezen als extra tijdelijk project voor een ambtenaar binnen het sociaal domein. Die ambtenaar moet vervolgens in weinig tijd zich inlezen en een plan opstellen. Korte en meewerkende lijnen met andere domeinen binnen de gemeentelijke organisatie zijn er lang niet altijd. Ook het ophalen en duiden van ervaringskennis en het vinden van en samenwerken met ervaringsdeskundigen vraagt de nodige capaciteit. Het vinden van geschikte mensen en het opbouwen van relaties en goede samenwerking vraagt vaardigheden, kennis en tijd. Ook hierbij komen weer dezelfde knelpunten terug: gebrek aan duurzame capaciteit, kennis en bestuurlijke prioriteit.

Niets over ons, zonder ons

Er zijn zeker mooie voorbeelden van gemeenten waar goed wordt samengewerkt met ervaringsdeskundigen, belangenorganisaties en het inzetten van specifieke expertise. In mijn beleving zijn dit vooral de grotere gemeenten en een aantal middelgrote of kleine gemeenten. Minstens net zo vaak zie ik de worsteling hiermee. Welke mensen betrek je en hoe vind je ze?

Hoe ga je om met de onderlinge verschillen die elkaar soms tegen lijken te spreken. Hoe ga je om met de verschillende beperkingen? En wanneer is input ervaringskennis (N=1) en wanneer spreek je over echte ervaringsdeskundigheid? Dat onderscheid wordt naar mijn mening nog slecht gemaakt met veel blinde vlekken tot gevolg. Deze worsteling belemmert vaak ook de totstandkoming van een (goede) LIA.

Ik merk dat het (gevraagde) advies vaak gaat over toegankelijkheid, maar het gaat over zoveel meer. Kunnen kinderen met een beperking samen met kinderen zonder beperking spelen, naar school, meedoen aan leuke activiteiten. Kan iedereen samen werken, informatie makkelijk vinden en begrijpen of zo zelfstandig mogelijk en in eigen regie wonen. Een LIA gaat over al deze aspecten en daar is naast ervaringskennis, ervaringsdeskundigheid ook expertise voor nodig. Niet iedere gemeente kan gebruik maken van (lokale) belangenorganisaties die overal in goed geïnformeerd zijn. Ook draaien deze organisaties vaak op vrijwilligers die veel te veel op hun bord krijgen aan taken en verantwoordelijkheden die niet passen bij de uren die ze (onbetaald) kunnen besteden. Een groot punt van aandacht wat mij betreft.

Oproep aan de Tweede Kamer

Om echt recht te doen aan de uitvoering van het VN-verdrag Handicap is het belangrijk dat ook alle gemeenten een goed integraal plan maken gericht op verbeteringen en met een concreet actieprogramma. Na tien jaar kunnen we concluderen dat dit gedeeltelijk lukt, maar ook dat nog veel gemeenten achterblijven. Op basis van de knelpunten die ik al jaren tegenkom, en wat ook blijkt uit meerdere onderzoeken, lijkt zowel betere ondersteuning als stimulering (of de spreekwoordelijke stok achter de deur) hard nodig.

Het maken van een integrale agenda zoals bedoeld wordt nu, na tien jaar, nog te vaak als vrijblijvend ervaren. Kijk of stimulerende regelingen helpen zoals ook bijvoorbeeld gedaan is bij het preventie -en sportakkoord waarbij middelen gekoppeld zijn aan voorwaarden die worden getoetst. Overleg met mensen uit het veld, organisaties en de VNG wat nodig is om gemeenten die welwillend zijn te helpen om tot de benodigde duurzame capaciteit en expertise te komen. U als Tweede Kamer kunt het kabinet hiertoe oproepen en kiezen om echt werk te maken van het VN-verdrag Handicap dat door de Nederlandse staat is ondertekend.

Tot slot

Ik heb het nu gehad over de lokale overheid. Echter heeft de Rijksoverheid ook een voorbeeldfunctie. Ruim anderhalfjaar terug heeft het VN-comité in Genève de Nederlandse overheid flink op de vingers getikt. De overheid doet te weinig en de positie van mensen met een beperking is in een aantal situaties zelfs verslechterd, is de conclusie van dit rapport. Aanbevelingen van het VN-comité zijn onder andere: maak nationale standaarden en bindende normen (zoals een NEN-norm voor toegankelijk bouwen, openbare ruimte en digitale communicatie), neem ongelijkheid tussen gemeenten weg, maak werk van structurele, wettelijk gefaciliteerde en gefinancierde infrastructuur voor de participatie van ervaringsdeskundigen en stop met het vrijblijvende karakter. Geef dus ook het goede voorbeeld als Rijksoverheid zelf én werk samen met gemeenten om te zorgen dat zij hun taak ook (kunnen) uitvoeren.